

Η βιοποικιλότητα στην Επιστολή Βαρνάβα και οι αναφορές του Λευιτικού στα ζώα (Μόσχος Γκουτζιούδης, Επίκ. Καθηγητής Καινής Διαθήκης ΑΠΘ)

[/ Πεμπτούσια](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://www.pemptousia.gr/?p=171957>]

Ο συγγραφέας της επιστολής έχει υπόψη του τις νομικές διατάξεις σχετικά με τα καθαρά και ακάθαρτα ζώα του Ιουδαϊσμού που συναντάμε στα Λευ. 11 και Δτ. 14. Είναι ολοφάνερο πως για τη σύνταξη του δικού του καταλόγου, ο οποίος είναι συντομότερος, χρησιμοποίησε τους δύο παραπάνω, όπως προκύπτει όχι μόνο από τα συγκεκριμένα είδη αλλά και από τη σειρά με την οποία αυτά αναφέρονται. Οι περιπτώσεις του ίκτίνα και του κόρακα αλλά και του λαγού είναι οι πλέον χαρακτηριστικές. Μπορεί σε ορισμένες περιπτώσεις να μην ακολουθεί την ίδια ορολογία αλλά αναφέρει ακόμη και τα κριτήρια που καθιστούν συγκεκριμένα είδη της βιοποικιλότητας ακάθαρτα και συνεπώς αποκλείονται από το τραπέζι του ευσεβή Ιουδαίου. Ας σημειωθεί εδώ πως από τα 11 συνολικά είδη του καταλόγου της Επιστολής Βαρνάβα, τα 5 (ο όξυπτερος, η σμύραινα, ο πολύπους, η σηπία και η ύαινα) δεν απαντούν στους σχετικούς καταλόγους της Π.Δ. Ο όξυπτερος δεν χρησιμοποιείται πουθενά στην Π.Δ., ενώ η ύαινα απαντά δύο φορές στα Σειρ. 13:18 και Ιερ. 12:9. Στο μεταφρασμένο κείμενο της Επιστολής Βαρνάβα στην ΕΠΕ ο όξυπτερος αποδίδεται ως γύπας, ενώ η γαλή ως γάτα. Παρατηρούμε εδώ ότι η μετάφραση του Λευ. 11:29 σύμφωνα με την ΕΒΕ έχει κουνάβι. Στην περίπτωση αυτήν έχουμε δύο διαφορετικά είδη και μάλιστα ένα οικόσιτο και ένα άγριο. Περιέργως η γάτα απουσιάζει εντελώς από την Αγία Γραφή. Στην Επιστολή Βαρνάβα θα πρέπει να εννοήσουμε ότι γίνεται λόγος για κουνάβι, καθώς η αναπαραγωγική ιδιομορφία που αναφέρεται εδώ, παρότι εσφαλμένη, είναι γνωστή νωρίτερα στον Αριστοτέλη αλλά και στην Επιστολή Αριστέα.

Οι διατροφικοί κανόνες του Ιουδαϊσμού καθόριζαν ποια είδη των οικόσιτων και άγριων θηλαστικών, πουλιών, ψαριών, ακόμη και εντόμων ήταν βρώσιμα. Τα

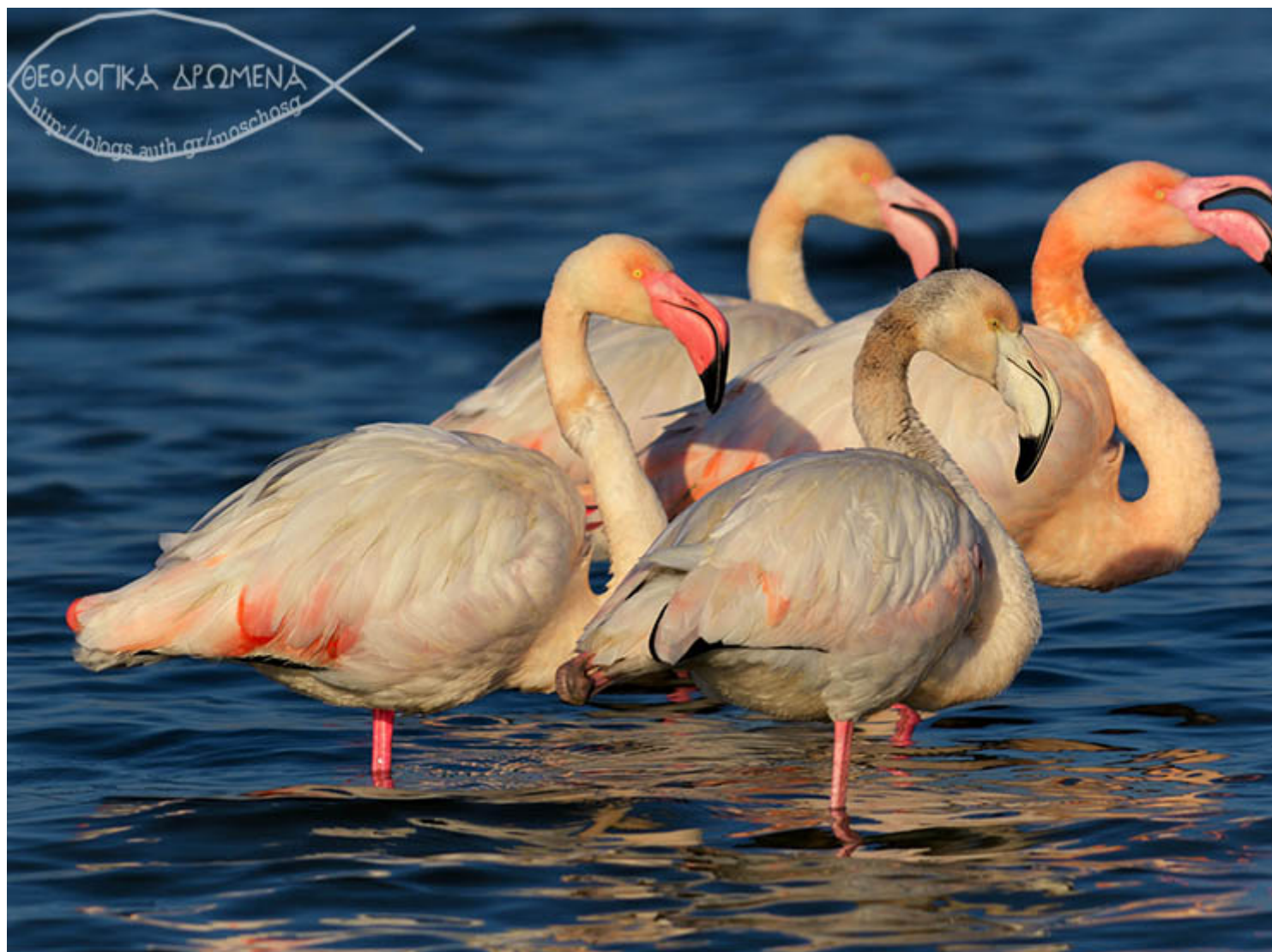
επιτρεπόμενα είδη θεωρούνταν καθαρά και τα απαγορευμένα ακάθαρτα. Ο διαχωρισμός αυτός μαρτυρείται από το πρώτο βιβλίο της Π.Δ. στις οδηγίες που δίνονται στο Νώε (Γεν. 7:2). Οι διατροφικοί κανόνες με το πέρασμα του χρόνου έγιναν εξαιρετικά περίπλοκοι προκειμένου να καλύψουν όλες τις περιπτώσεις που θα αντιμετώπιζε ο πιστός Ιουδαίος και έτσι αργότερα ένα μεγάλο μέρος του Ταλμούδ αφιερώνεται σε αυτούς.

Αλκυόνη, εκβολές Γαλλικού, Δεκέμβριος 2016

Τα ζώα που αναφέρονται στους καταλόγους του Λευ. 11 και του Δτ. 14 ταξινομούνται με βάση το περιβάλλον τους. Εκτός από καθαρά και ακάθαρτα, τα ζώα διακρίνονται σε τρεις κατηγορίες. Σε αυτά της ξηράς (Λευ. 11:2-8, 24-28, 29-38, 39-40, 41-44), της θάλασσας (11:9-12) και του αέρα (11:13-19). Ανάμεσα στα φτερωτά, τα φτερωτά έντομα προβάλλουν ως υποκατηγορία (11:20-23). Υπάρχει όμως και μια τέταρτη κατηγορία, τα ερπετά. Από το σύνολο των συγκεκριμένων ζώων τα καθαρά επιτρέπονται προς βρώση, ενώ τα ακάθαρτα απαγορεύονται. Ασφαλώς η ταξινόμηση των ζώων στα Λευ. 11 και Δτ. 14 διαφέρει από

οποιαδήποτε σύγχρονη επιστημονική ταξινόμηση χρησιμοποιούν οι βιολόγοι. Παντού στην Π.Δ. επιχειρείται μια προσπάθεια να ταξινομηθούν τα καθαρά ζώα σε ομάδες σύμφωνα με κριτήρια μορφολογίας και συμπεριφοράς, χωρίς αυτά να συνδέονται με κάποιους ανατομικούς ή γενετικούς δεσμούς.

Φοινικόπτερα, λιμνοθάλασσα Καλοχωρίου, Δεκέμβριος 2016

Εδώ μπορούμε να σημειώσουμε ότι οι παρατηρήσεις του νομοθέτη σφάλλουν σε πολλές περιπτώσεις και αυτές κληρονομούνται αργότερα σε κείμενα τα οποία κάνουν χρήση αυτών των διατάξεων, όπως στην περίπτωση μας το κεφ. 10 της Επιστολής Βαρνάβα. Για παράδειγμα το κουνέλι και ο λαγός θεωρούνταν μηρυκαστικά, ενώ φυσικά δεν είναι. Προφανώς αυτό προέκυψε από την παρατήρηση του τρόπου με τον οποίο τα συγκεκριμένα ζώα κουνούν τα σαγόνια τους. Από το κείμενο του Λευ. 11 φαίνεται ότι έγιναν αργότερα προσθήκες, αν αυτό συγκριθεί με εκείνο του Δτ. 14. Ίσως υπήρχε ένας αρχικός κατάλογος με απαγορευμένα είδη θηλαστικών, όπως εκείνος των πουλιών, ενώ τα κριτήρια καθορίστηκαν αργότερα.

Από τα υδρόβια (Λευ. 11:9-12) ως καθαρά χαρακτηρίζονται όσα έχουν λέπια και πτερύγια. Τα χέλια για παράδειγμα έχουν πτερύγια αλλά δεν έχουν λέπια. Ήταν επομένως ακάθαρτα για τους Ιουδαίους. Το βέβαιο είναι ότι τα μαλάκια θεωρούνται με βάση το παραπάνω κριτήριο ακάθαρτα. Αυτό είναι το μόνο κριτήριο καθαρότητας και το Δτ. 14:10 θεωρείται η αρχαιότερη μορφή της συγκεκριμένης διάταξης, ενώ το Λευ. 11:10-12 φαίνεται ότι αποτελεί μεταγενέστερη επεξήγηση στην παλαιότερη διάταξη. Πιθανώς εδώ ο νομοθέτης να ήθελε να αποκλείσει κάποια είδη χελιών ή γατόψαρων που ζουν σε γλυκά νερά. Εφόσον είχαν καθοριστεί τα κριτήρια της καθαρότητας δεν χρειαζόταν να αναφερθούν ονομαστικά κάποια είδη. Το σίγουρο είναι ότι σχεδόν όλοι οι υδρόβιοι οργανισμοί και οι συνήθειές τους ήταν άγνωστες κατά την αρχαιότητα λόγω της δυσκολίας παρατήρησης στο φυσικό τους περιβάλλον, αφού δεν μπορούσαν να πραγματοποιηθούν καταδύσεις. Ασφαλώς δεν είναι δύσκολο να αντιληφθεί κανείς πως όσα ήταν γνωστά για τα πιο συνηθισμένα είδη, στηρίζονταν στις παρατηρήσεις των ψαράδων της κάθε εποχής και περιοχής.

[Συνεχίζεται]